

Wenselijkheidsrapport ten behoeve van de

Bijzondere Leerstoel Governing Cybercrime

Faculteit Governance and Global Affairs & Faculteit der Rechtsgeleerdheid, Universiteit Leiden (UL)

Den Haag/Leiden, maart 2022

Inhoud

1. Wenselijkheidscommissie.....	3
2. Achtergrond en beschrijving van de Bijzondere Leerstoel.....	3
3. Institutionele inbedding van de Bijzondere Leerstoel	4
4. Taken en activiteiten	6
5. Profiel	7

1. Wenselijkheidscommissie

De wenselijkheidscommissie bestaat uit de volgende leden:

- Prof.dr. Joachim Koops (Security Studies, Institute of Security and Global Affairs, FGGA, UL)
- Prof.dr. Jan Crijns (Straf- en procesrecht, Instituut voor Strafrecht & Criminologie, FdR, UL)
- Prof.dr. Bibi van den Berg (Cybersecurity Governance, Institute of Security and Global Affairs, FGGA, UL)
- Prof.dr. Dennis Broeders (Global Security&Technology, Institute of Security and Global Affairs, FGGA, UL)
- Prof.dr. Beate Völker (Directeur, NSCR)
- Prof.dr. Catrien Bijleveld (Senior Onderzoeker, NSCR)
- Dr. Els de Busser (Institute of Security and Global Affairs, FGGA, UL) (Secretaris)

2. Achtergrond en beschrijving van de Bijzondere Leerstoel

Digitale, genetwerkte technologie is niet meer weg te denken uit moderne, Westerse samenlevingen. Informatie- en communicatietechnologie vormt, gebundeld in en verbonden via cyberspace, de ruggengraat van onze economie en samenleving. Publieke en private organisaties kunnen hun primaire taak niet meer vervullen wanneer de IT-infrastructuur het niet meer doet, en ook voor burgers en consumenten is cyberspace een *lifeline* geworden. Voor veel processen en functionaliteiten is bovendien een ‘ouderwetse offline’ variant afgeschaft, waardoor onze afhankelijkheid van digitale genetwerkte technologie alleen maar is toegenomen.

Zo lang systemen en netwerken het blijven doen, informatie veilig en vertrouwelijk gedeeld kan worden, en data goed beschermd is, is die afhankelijkheid op zichzelf geen probleem. Met de opkomst en groei van cyberspace is echter ook een besef ontstaan over de vele kwetsbaarheden die schuilen in informatie- en communicatietechnologie en de netwerken die we gebruiken. ‘Cybersecurity’ is daarmee een snelgroeiend domein geworden, waarbinnen private organisaties, overheden en wetenschap gezamenlijk zoeken naar manieren waarop de kans op incidenten (als gevolg van aanvallen of uitval) kan worden verlaagd. Binnen het bredere veld van cybersecurity is cybercrime één van de grote thema’s, naast bijvoorbeeld spionage en digitale oorlogsvoering, nationale veiligheid en de bescherming van kritieke infrastructuren en privacy en gegevensbescherming.

Het thema cybercrime geniet sinds enkele decennia in academische kringen veel interesse van juristen, criminologen en bestuurskundigen. We spreken van cybercriminaliteit wanneer (1) kwaadwillenden anderen (proberen) schade toe (te) brengen *via* digitale genetwerkte technologie (denk aan cyberpesten maar ook aan het plunderen van andermans bankrekening), dan wel wanneer (2) zij (proberen) schade toe (te) brengen aan digitale genetwerkte technologieën *zelf* (denk aan het platleggen van een netwerk met een DDoS aanval of het bekladden van een website). Merk op dat in veel gevallen van cybercrime beide componenten een rol spelen. Een hacker die ransomware verspreidt binnen een organisatie doet dit vanwege financieel gewin. In dat geval veroorzaakt de hacker schade aan systemen, of steelt of blokkeert hij/zij data (2) om losgeld te ontvangen (1).

In de beginjaren was het onderzoek naar cybercrime vaak technisch van aard: onderzoekers probeerden zicht te krijgen op de belangrijkste kwetsbaarheden in systemen en netwerken, om daarmee het risico op, dan wel de impact van, incidenten omlaag te brengen. Al snel bleek dat technisch georiënteerd onderzoek alleen niet voldoende was. Criminelen maken vaak gebruik van *social engineering* om hun misdrijven tegen én via systemen te plegen. Om de volle breedte van kwetsbaarheden in kaart te kunnen brengen, moet dus niet alleen naar de systemen en netwerken gekeken worden, maar ook naar de mensen die ermee werken, en de manieren waarop zij dit doen. Binnen het onderzoeksveld wordt vaak gesproken van de ‘menselijke factor’ (*human factor*). Onderzoek naar menselijk gedrag in relatie tot cybercrime richt zich bijvoorbeeld op het in kaart brengen van de profielen, gedragingen en drijfveren van daders en slachtoffers (Criminologie), op de juridische inkadering van het fenomeen cybercrime (Rechtsgeleerdheid), op organisationele contexten waarbinnen cybercrime veel/weinig kans

krijgt (Bedrijfswetenschappen), en op sturings- en beleidsvraagstukken om cybercrime in te dammen (Bestuurskunde/governance).

Juist binnen dat laatste domein is nog veel braakliggend terrein. Politie en justitie ontwikkelen in Nederland en daarbuiten steeds nieuw of aangepast beleid in antwoord op verschuivende en nieuwe patronen in cybercrime uitdagingen. Zo hebben zij in de afgelopen jaren steeds meer ingezet op het voorkomen van criminele acties en het verstoren van criminele netwerken, waar de focus daarvoor vooral lag op het opsporen van daders. Een dergelijke verschuiving roept aan de voorkant allerlei juridische en beleidsmatige vragen op (wat mag wel en niet? Welke handelingen blijven overeind in de rechtszaal? Op welke manieren kan internationale samenwerking de impact van strategieën vergroten?), en aan de achterkant behoeven zij reflectie en toetsing (werkt de veranderde strategie? Welke (bij)effecten zijn er? Wat kan er anders/beter?). Politie en justitie hebben baat bij gedegen onderzoek naar antwoorden op zowel de vragen aan de voorkant als die aan de achterkant.

Tegelijk zijn de strafrechtelijke keten en het veiligheidsbeleid ook gebaat bij meer criminologisch onderzoek dat zicht geeft op het gedrag van cybercriminelen én op de redenen waarom bepaalde (groepen) personen een hoger risico hebben op slachtofferschap. Immers, wanneer politie en justitie betere keuzes moeten maken om cybercrime uitdagingen het hoofd te bieden, dan helpt kennis van en inzicht in criminele processen om betere beleidsbeslissingen te nemen.

Om deze redenen is het Nederlands Studiecentrum Criminaliteit en Rechtshandhaving (NSCR) voornemens een Bijzondere Leerstoel te vestigen binnen de Universiteit Leiden op het thema 'Governing Cybercrime'. Deze Bijzondere Leerstoel zal theorieën, concepten en data uit de Criminologie combineren met kennis, modellen, en inzichten uit de Bestuurskunde, en zich richten op vragen als:

1. Hoe krijgen we meer inzicht in de gedragingen, de profielen en de drijfveren van criminelen en criminele netwerken, alsook in die van slachtoffers?
2. Hoe kunnen de strafrechtelijke keten en het veiligheidsdomein, gebruikmakend van die inzichten, op een efficiënte en effectieve manier reageren op, en proactief handelen jegens, cybercrime, zowel in nationaal als in internationaal verband?
3. Welke sturingsmechanismen staan overheden ter beschikking bij de bestrijding van cybercrime en hoe kunnen die zo goed mogelijk worden ingezet?
4. Wat is de rol van technologische ontwikkelingen op verschuivingen in zowel cybercrime als opsporing en hoe kunnen dergelijke ontwikkelingen in het sturingsproces worden gebruikt?
5. Op welke wijze kunnen theorieën, methoden en perspectieven uit de Bestuurskunde, de Rechtsgeleerdheid, de Criminologie en de Bedrijfswetenschappen vruchtbaar worden ingezet voor de beantwoording van bovenstaande vragen?

3. Institutionele inbedding van de Bijzondere Leerstoel

Het Nederlands Studiecentrum Criminaliteit en Rechtshandhaving (NSCR) wil de Bijzondere Leerstoel Governing Cybercrime graag bij de Faculteit Governance and Global Affairs en de Faculteit der Rechtsgeleerdheid van de Universiteit Leiden instellen. Dit gebeurt in eerste instantie voor een periode van 5 jaar. Daarbij is ook de samenwerking met de Haagse Hogeschool expliciet beoogd.

Het Nederlands Studiecentrum Criminaliteit en Rechtshandhaving (NSCR) verricht onafhankelijk, fundamenteel lange termijn onderzoek naar criminaliteit en rechtshandhaving om wetenschappelijke vooruitgang te boeken en om een empirische gegevensbasis te produceren voor de samenleving, met name voor het strafrechtelijk systeem. Om zijn missie te vervullen heeft het NSCR vijf doelen:

1. Multidisciplinair onderzoek van hoge kwaliteit verrichten op het terrein van criminaliteit en rechtshandhaving;
2. Veelomvattende en unieke (longitudinale) datasets aanleggen en onderhouden die het veld kunnen vernieuwen en (inter)nationale samenwerking faciliteren;
3. Kennis genereren en integreren over criminaliteit en rechtshandhaving;
4. Het onderhouden van een (inter)nationaal netwerk van onderzoekspartners in universiteiten en onderzoeksinstituten en van beleidsmedewerkers en professionals uit het strafrechtelijk apparaat en het veiligheidsdomein; en
5. Het opleiden van onderzoekers op het gebied van de leerstoel.

Het NSCR heeft structurele samenwerkingsverbanden met criminologische en andere universitaire vakgroepen en met toegepaste onderzoekers. Deels lopen deze structurele samenwerkingsverbanden via de deeltijd- en bijzonder hoogleraren die zowel aan het NSCR als aan respectievelijke universiteiten verbonden zijn, te weten de VU (criminologie, criminologische methoden, reclassering en ruimtelijke economie), LEI (Criminal Justice), de UU (sociologie), de EUR (jeugdcriminologie), de Open Universiteit (Empirical Legal Studies) en via lectoraten (HHS, Cybersecurity in het mkb).

Met het instellen van deze Bijzondere Leerstoel zoekt het NSCR een soortgelijke intensieve samenwerking met de Faculteit Governance and Global Affairs en de Faculteit der Rechtsgeleerdheid van de Universiteit Leiden. Hierbij is ook samenwerking met de Haagse Hogeschool beoogd.

Het voorstel is de bijzondere leerstoel te vestigen in twee faculteiten, te weten de Faculteit Governance and Global Affairs en de Faculteit der Rechtsgeleerdheid met de standplaats Den Haag.

Binnen de *Faculteit Governance and Global Affairs* van de Universiteit Leiden zal de Bijzondere Leerstoel worden gevestigd binnen de onderzoeksgroep Cybersecurity Governance van het Institute for Security and Global Affairs (ISGA) in Den Haag. Deze onderzoeksgroep richt zich onder andere op governance, soevereiniteit en handhaving binnen het cyberdomein. Het onderzoek op het vlak van cybercrime dat binnen deze groep gedaan wordt, richt zich vooralsnog vooral op internationale samenwerking in de strafrechtketen en op global governance uitdagingen op het gebied van cybercrime. De Bijzondere Leerstoel beoogt deze thema's te incorporeren, samen te binden, te versterken en uit te bouwen. Het Institute for Security and Global Affairs (ISGA) is opgezet in 2016 en heeft in een korte tijd een sterk nationaal en internationaal profiel opgebouwd in onderzoek naar, en onderwijs op, het gebied van (inter)nationale veiligheid, oorlog en vrede, (contra)terrorisme en politiek geweld, cybersecurity governance, de governance van crises, fysiek geweld en openbare orde, en inlichtingen(diensten). ISGA maakt deel uit van de Faculteit Governance & Global Affairs (FGGA) van de Universiteit Leiden in Den Haag. De onderwijs- en onderzoeksmissie van FGGA is het bestuderen van wereldwijd opkomende sociaaleconomische uitdagingen vanuit een multi- en interdisciplinair perspectief. FGGA verzorgt academisch onderwijs op het gebied van openbaar bestuur, veiligheid en internationale betrekkingen, evenals programma's voor professionals. De organisatie heeft een ondernemersmentaliteit, die tot uitdrukking komt in een voortdurende zoektocht naar verbanden met andere academische disciplines en innovatieve onderwijsmethoden. De missie van de faculteit wordt versterkt door haar aanwezigheid in Den Haag, wat het samenbrengen van de perspectieven van academici en experts en professionals op het gebied van veiligheid, crisismanagement, internationale betrekkingen, cyberveiligheid en inlichtingen mogelijk maakt.

Binnen de *Faculteit der Rechtsgeleerdheid* zal de Bijzondere Leerstoel gevestigd worden binnen de afdeling Criminologie van het Instituut voor Strafrecht & Criminologie in Leiden. Binnen het Instituut voor Strafrecht & Criminologie wordt door strafrechtjuristen en criminologen hoogwaardig mono-, multi- en interdisciplinair onderzoek verricht naar vraagstukken over de volle breedte van de strafrechtelijke keten. Hierbij concentreren zij zich in het bijzonder op thema's als strafbaarstelling, waarheidsvinding, bestraffing en crimmigratie. Op al deze

thema's wordt ook onderwijs verzorgd in de verschillende programma's waarin het Instituut voor Strafrecht & Criminologie participeert, waaronder de Bachelor Criminologie, de Master Forensische Criminologie, de Masterafstudeerrichting Comparative Criminal Justice, de Masterafstudeerrichting Criminologie en Veiligheidsbeleid, de Bachelor Rechtsgeleerdheid en de Masterafstudeerrichting Straf- en strafprocesrecht. Het onderzoek van het instituut is onder meer ingebed in de facultaire onderzoeksprogramma's Criminal Justice: Legitimacy, Accountability and Effectivity en Effective Protection of Fundamental Rights in a Pluralist World. Ook participeren de onderzoekers van het Instituut voor Strafrecht & Criminologie in verschillende universitaire onderzoeksprogramma's, zoals Social Resilience and Security, en vervult het instituut een voortrekkersrol in het speerpunt Conflictoplossende instituties van het Sectorplan Rechtsgeleerdheid, waarbinnen wordt samengewerkt met onderzoekers van de Radboud Universiteit en de Universiteit Utrecht. Tot slot wordt binnen het instituut veelvuldig onderzoek verricht in opdracht van het WODC, het ministerie van Justitie en Veiligheid, de Dienst Justitiële Inrichtingen, het Openbaar Ministerie en de Nationale Politie en tal van andere organisaties binnen de justitiële keten. Ook zijn er al intensieve samenwerkingsrelaties met het NSCR.

Cybercrime vormt een groeiende uitdaging voor de samenleving. Er is op de arbeidsmarkt een groeiende behoefte aan afgestudeerden en gepromoveerden met kennis op dit terrein. De Bijzondere Leerstoel beoogt een belangrijke verbindende bijdrage te leveren aan het opzetten en uitbouwen van een uniek Leids perspectief op governance en cybercrime, dat klassieke disciplinaire grenzen overschrijdt en vakgebieden doorsnijdt. Dit versterkt de strategische keuze van de universiteit om meer discipline- en faculteitsoverstijgend onderzoek te doen en onderwijs op te zetten. De Bijzondere Leerstoel is uniek in haar multidisciplinaire insteek: zij brengt kennis en kunde uit de Bestuurskunde en de Criminologie bijeen, en maakt deze wederzijds vruchtbaar. Zo draagt de Bijzonder Hoogleraar Governing Cybercrime er binnen ISGA en binnen het Instituut voor Strafrecht & Criminologie aan bij academische inzichten te genereren op het snijvlak van beleid en cybercrime, waarmee de complexe duiding van hedendaagse cybercrime vraagstukken wordt verbeterd met behulp van hoogstaand multi-/interdisciplinair, internationaal onderzoek. Daarnaast zal de Bijzonder Hoogleraar Governing Cybercrime het genoemde onderzoek vertalen naar excellent onderwijs, en zal hij of zij op basis van wetenschappelijk onderzoek een bijdrage kunnen leveren voor beleidsmakers in Nederland en daarbuiten. Concreet zal de hoogleraar een rol spelen in het verder uitwerken en verwezenlijken van de onderwijsplannen op het gebied van Cybercrime en Cybersecurity.

Binnen de Universiteit Leiden bestaat sinds 2021 een leerstoel Privacy & Cybercrime. Deze leerstoel is gevestigd bij eLaw, het Center for Law & Digital Technologies van de Faculteit der Rechtsgeleerdheid en richt zich met name op de privacy-rechtelijke aspecten van de opsporing van (cyber)crime. Waar deze leerstoel dus primair een juridische insteek heeft, is de Bijzondere Leerstoel Governing Cybercrime vooral gericht op governance en criminologische aspecten van cybercrime. Zo vullen beide leerstoelen elkaar goed aan.

4. Taken en activiteiten

De taken van de Bijzonder Hoogleraar Governing Cybercrime omvatten het doen van onderzoek, het geven van onderwijs, het acquireren van nieuwe onderzoeks- en onderwijsmiddelen, management en bestuur, en valorisatie. Deze taken – alle naar rato van de omvang van de aanstelling – worden hieronder nader uitgewerkt. Cruciaal is dat de leerstoelhouder bijdraagt aan het voornemen van het NSCR en de betrokken faculteiten om de inhoudelijke samenwerking te versterken.

Onderzoek

- Begeleiding en uitvoering van onderzoek op het gebied van Governing Cybercrime op het snijvlak van Bestuurskunde en Criminologie;

- Het initiëren en ontwikkelen van nieuwe inhoudelijke onderzoeksprojecten en -lijnen binnen de onderzoeksprogramma's van ISGA en het Instituut voor Strafrecht & Criminologie, in samenwerking met anderen, (ook) binnen nationale en internationale tweede en derde geldstroom projecten.
- Het versterken en het verbinden van de aanwezige expertise op het terrein van cybercrime in de betrokken instituten en het stimuleren van samenwerking en integratie van kennis.

Onderwijs

- Eindverantwoordelijkheid voor, alsook het geven van, tenminste één 5 EC cursus binnen een van de huidige of toekomstige onderwijsprogramma's aan de FGGA en/of de FdR;
- Bijdragen aan het ontwikkelen van nieuw(e) onderwijs(programma's) op het gebied van cybersecurity en cybercrime;
- Waar mogelijk en wenselijk het geven van gastcolleges in andere vakken en/of programma's;
- Supervisie van promovendi, Master en Bachelor studenten.

Fondsenwerving

- Succesvolle acquisitie van nieuwe onderwijs- en onderzoeksprojecten, in samenwerking met anderen binnen en buiten ISGA en het Instituut voor Strafrecht & Criminologie.

Management en bestuur

- Het tonen van leiderschapskwaliteiten waarbij zorg voor een positieve sfeer en cohesie binnen de betrokken instituten hoog in het vaandel staan en samenwerking wordt bevorderd;
- Actieve bijdrage aan de uitvoering van administratieve en bestuurlijke taken binnen de betrokken instituten en de universiteit.

Valorisatie

- Uitvoering geven aan de gezamenlijke plannen voor de campus Den Haag, in samenwerking met anderen;
- Bijdragen aan de maatschappelijke disseminatie van kennis en aan het maatschappelijk debat op het terrein van Governing Cybercrime;
- Actieve betrokkenheid bij (inter)nationale organisaties op het terrein van Governing Cybercrime.

5. Profiel

Om deze Bijzondere Leerstoel (0.2FTE) te bekleden zijn het NSCR en de Universiteit Leiden op zoek naar een kandidaat die:

- Geschoold is in de Bestuurskunde en/of de Criminologie, met aantoonbare kennis van en zicht op de andere wetenschappelijke discipline;
- Gepromoveerd is in één of beide bovenstaande disciplines;
- Beschikt over een aansprekende visie op Governing Cybercrime;
- Een uitstekende staat van dienst heeft als onderzoeker op het gebied van cybercrime en/of bestuurlijke uitdagingen rondom/van/in cybersecurity, en/of een combinatie van beide;
- Een track record heeft met multi- of interdisciplinair onderzoek, bij voorkeur met een mix van expertise uit verschillende sociaal- en/of geesteswetenschappelijke disciplines.
- Ervaring heeft met lesgeven op zowel Bachelor- als Masterniveau;
- Ervaring heeft met het begeleiden van onderzoekers en studenten;
- Een substantiële track record heeft van gehonoreerde onderzoeks- en/of onderwijsaanvragen;
- Ervaring heeft met management- en bestuurlijke taken;
- Beschikt over aantoonbare verbindende leiderschapskwaliteiten;
- Sterke mondelinge en schriftelijke communicatieve vaardigheden bezit in het Engels. Kennis van het Nederlands strekt tot de aanbeveling (en dient binnen twee jaar na aanstelling te worden verkregen);

- Ervaring heeft met het deelnemen aan het maatschappelijk debat; en
- Beschikt over een uitgebreid nationaal en internationaal netwerk.

Omvang leerstoel en beoogde startdatum.

De omvang van de bijzondere leerstoel is 0,2 fte. De startdatum is zo spoedig mogelijk. De leerstoel wordt in beginsel ingesteld voor een periode van 5 jaar, uitgaande van goed functioneren van de aan te stellen bijzonder hoogleraar. De bijzondere leerstoelhouder zal benoemd worden door het NSCR. Evaluatie vindt plaats 1 jaar na aanvang van de leerstoel. Met het oog op deze evaluatie wordt de rechtspositie van de bijzonder hoogleraar vervat in een tijdelijke arbeidsovereenkomst voor de duur van 18 maanden, welke wordt voortgezet voor de duur van 3,5 jaar bij een positieve evaluatie van de leerstoel.

Profiel van de leerstoelhouder en verwachtingen

Open werving heeft doorgaans de voorkeur.

 Dr. Rutger Leukfeldt is op dit moment als senior onderzoeker cybercrime verbonden aan het NSCR en werkt daarnaast aan de Haagse Hogeschool als directeur van het Centre of Expertise Cybersecurity. Leukfeldt is bij de Haagse Hogeschool lector Cybersecurity & Cybercrime. Hij heeft (inter)nationaal naam gemaakt op het gebied van onderzoek naar cybercrime, met een focus op daderprofielen en criminele netwerken. In de afgelopen jaren is er rondom meerdere projecten een samenwerking ontstaan tussen Leukfeldt en ISGA, en ook met het Instituut voor Strafrecht & Criminologie bestaan goede banden. Voor de Universiteit Leiden en dr. Leukfeldt zelf zou deze Bijzondere Leerstoel een versteviging en verdieping van de banden met het NSCR én de Haagse Hogeschool betekenen.

Relatie tot NSCR

De leerstoelhouder is inhoudelijk onafhankelijk en kan in vrijheid onderzoek verrichten, onderwijs verzorgen en deelnemen aan het maatschappelijk en wetenschappelijk debat. NSCR maakt deel uit van het netwerk dat de leerstoel geacht wordt op te bouwen. Een vertegenwoordiger van het NSCR zal lid zijn van het in te stellen Curatorium.

Financiering van de leerstoel

NSCR zal de kosten dragen voor de 0,2 fte (in kind). NSCR draagt zorg voor een promovendus voor de leerstoelhouder.